

Leseplan Rollsløyken skole Hamar kommune Revidert 2017

STRUKTUR OG INNHOLD I DENNE LOKALE LESEPLANEN

1. Skoleledelsens innledning
2. Hamarskolens kartleggingsrutiner for leseopplæringen
3. Skoleomfattende stykingstiltak
 - a. Svake lesere/ lesekurs
 - b. Lesere med vedtak etter § 2.8
 - c. Lesestimulering
4. Lesing i alle fag
5. Plan for bruk av læringsstrategier
6. Hjem- skole samarbeid i leseopplæringen
7. Plan for leseopplæringen på det enkelte trinn

1. SKOLELEDELSENS INNLEDNING

Å kunne lese er en grunnleggende ferdighet som norskfaget tar et særskilt ansvar for gjennom den første leseopplæringen og videre gjennom hele skoleløpet. Men lesing er ikke bare knyttet til norskfaget. Det er en grunnleggende ferdighet som foregår i alle fag. Derfor er alle lærere **leselærere** og skal følge opp planen på de ulike trinn og i de ulike fag.

Denne lokale leseplanen for Rollsløkken skole er i tråd med mottoet for vår skole: «Mestring gir glede». Lesemestring og leseglede er basis for læringsarbeidet i de aller fleste skolefagene, og det er avgjørende at alle elever lykkes i leseopplæringen. Skole og hjem må stå sammen om denne viktige oppgaven. Den systematikken i leseopplæringen som det legges opp til i denne planen er forpliktende for lærernes planleggingsarbeid og skoleledelsens ressursdisponering.

Rollsløkken er en flerkulturell skole, med rundt 40 ulike morsmål representert i foreldregruppa. 10- 15 % av våre elever er tospråklige med norsk som andrespråk, og det ser vi på som en ressurs. Samtidig utfordrer det den tradisjonelle leseopplæringen til også å fokusere på språklig mangfold i arbeidet med ord, begreper, tekster og fortellinger med ulikt kulturelt opphav. For utdypende informasjon og inspirasjon om dette, se www.morsmal.no

God og systematisk leseopplæring skal ha solid forskningsmessig forankring. I forkant av revideringen av denne leseplanen har lærerkollegiet ved vår skole arbeidet med sentrale skoleringsstemaer som utdanningsmyndighetene har utarbeidet en egen nettside for: www.sprakloyper.no

Vi har i denne planen gjort noen pedagogiske/ metodiske valg: Vi går inn for *hurtig bokstavinnlæring* på 1. trinn, vi har *veiledet lesing* som et gjennomgående tiltak og vi tilbyr *lesekurs* for elever som trenger det. Til grunn for disse valgene ligger prinsippet om tiltak/ tidlig innsats for at alle elever skal lykkes i skolen.

2. HAMARSKOLENS KARTLEGGINGSRUTINER FOR LESEOPPLÆRING

Det er viktig at elevenes leseferdigheter kartlegges jevnlig for å sikre god progresjon og for å kunne avdekke lesevansker på et tidlig stadium. Hamar kommune har en egen kartleggingsplan for dette med prioritert kartleggingsverktøy for ulike årstrinn. De obligatoriske nasjonale kartleggingene som Utdanningsdirektoratets kartlegging av leseferdighet og Nasjonale prøver inngår i dette. Vedlagt følger den sist oppdaterte versjonen av denne planen. Det er viktig å påpeke at kartleggingene ikke har verdi i seg selv, det er god oppfølging og relevante tiltak som er hensikten.

Vedlegg:

HAMARSKOLENS KARTLEGGINGSPLAN FOR LESING versjon 2016/17

Se Its learning

3. SKOLEOMFATTENDE STYRKINGSTILTAK

a) Svake lesere

Tett oppfølging av enkeltelever, kartlegging og utviklingssamtaler med de foresatte avdekker på et tidlig stadium elever som strever med bokstavinnlæring og leseopplæringen. Dette kan gjelde elever på ulike årstrinn. Disse har skolen et særskilt ansvar for å sette inn tidlig tiltak for slik at alle elever kan bli funksjonelle lesere innen de avslutter barneskolen. Supplerende kartlegginger av leseferdighet ut over nivå 1: I samråd med skolens spesped. koordinatorene på egen skole og HIPPT.

b) Lesere med vedtak etter § 2.8

Elever med annen morsmålsbakgrunn enn norsk kan få innvilget SNO-timer og eventuelt også tospråklig fagopplæring etter individuell vurdering. Dette tilbudet skal være en støtte i forhold til forståelse og bruk av norsk språk slik at elevene klarer å følge undervisningen i skolens fag. Vi organiserer primært SNO-tilbudet på trinn, og det knyttes til den begrepsopplæringen og språklige bevisstgjøringen som involverer alle elevene på trinnet. Det at vi har flere morsmål representert blant elever og foreldre vil vi utnytte som en ressurs ved vår skole.

Se hjemmesiden til NAFO: www.nafo.no

c) Lesestimulering

I en god kultur for læring holdes læringsfokuset tydelig både på individnivå og i læringsfellesskapet. I forhold til dette bidrar faste leselestiltak på trinn og skolenivå som lesekvart, leseuker, bibliotekets dag/ bokprat, «Grip boka».

4. LESING I ALLE FAG

Lesing er en grunnleggende ferdighet som ifølge Kunnskapsløftet skal integreres i opplæringen i alle fag. På Utdanningsdirektoratets nettside er det referanse til forskning som begrunner denne praksisen, og program/ planer for hvordan det konkret kan arbeides med lesing i alle skolefagene, også de praktiske og estetiske fagene. Se

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/lesing/>

5. PLAN FOR BRUK AV LÆRINGSSTRATEGIER

Å lese er ikke bare å huske. Å lese er også å tenke og reflektere over det vi leser. Å lese er dessuten å stille spørsmål til de ulike typer tekster vi leser. Utvikling av gode leseferdigheter handler om både avkoding og forståelse. Motivasjon er en svært viktig faktor for utvikling av gode leseferdigheter.

Forskning viser at det kan være store læremessige gevinster å hente når elevene lærer seg å benytte bevisstgjørende strategier og teknikker for å lese og lære. Dette er prinsipper som er i samsvar med læringsynet i Kunnskapsløftet.

Leselæringen foregår både individuelt, i grupper og i det store læringsfellesskapet. På Rollsløkken brukes organisering med læringspartnere aktivt på alle trinn.

FORPLIKTENDE PLAN FOR BRUK AV LÆRINGSSTRATEGIER (se vedlegg)

I planen for bruk av læringsstrategier inngår Aktivere forkunnskaper, Begrepskart, Tankekart, Gjenfortelling/ sammendrag, VØL, Nøkkelord, Kolonnenotat, BISON-overblikk, 'Lage spørsmål til tekst (FoSS), Venndiagram/ samskjema, Læringsamtale.

Vurdering av enkeltelevens fremgang i bruk av læringsstrategier inngår naturlig som et av elementene i de regelmessige elevsamtalene.

6. HJEM- SKOLE SAMARBEID I LESEOPPLÆRINGEN

De aller fleste foreldre kan være lese-hjelpere og leseforbilder for egne barn. Allerede på foreldreskolen der foresatte til skolestartere deltar fremheves dette: Les for barnet, les med barnet, gå på biblioteket sammen, bruk lydbøker, gi bøker i gave: spre leseglede i samarbeid med skolen!

+++++++?

7. PLAN FOR LESEOPPLÆRING PÅ DE ENKELTE TRINN

Leseplanen er utformet trinnvis for 1. og 2. trinn. Videre har vi utformet en felles plan for 3.- 4. trinn, og tilsvarende for 5. - 7. trinn. Det er viktig at alle lærerne på de ulike trinn jevnlig går gjennom planen sammen for å sikre felles forståelse og felles praksis. Tiltak knyttet til lesekurs forankres på trinn og må tas med i årsplanlegging og ressursdisponering.

Mål og tiltak for 1. trinn

Hovedaktivitetsområde: Utforske tale og skriftspråk (stavskrift med leiekrok)

Barn med god språkkompetanse ved skolestart, har bedre forutsetninger når de skal uttrykke seg muntlig og til å lære å lese og skrive. Skolen skal utligne og kompensere for barns ulike språklige forutsetninger og bakgrunn. Elevene må ledes til å oppdage og bli oppmerksomme på at tale og skrift har en forside og en innholdsside. Formsiden kan deles opp i setninger, ord, bokstaver og lyder, mens innholdssiden kan deles opp i ulike typer budskap. I løpet av året skal elevene på 1.trinn møte tale og skriftspråk i så stor grad som mulig. Det betyr at samtaler, begrepsforklaringer, fortellinger, fellesopplevelser, høytlesing og tekstskaping må ha høy prioritet.

Hovedmål:

- **Utvikle språklig bevissthet og bokstavkunnskap**
- **Lære strategier og teknikker for å utvikle leseforståelse**
- **Utforske skriftspråket**
- **Utvikle læringsstrategier**
- **Tett på/ tidlig innsats**

Hovedmål 1: Utvikle språklig bevissthet og bokstavkunnskap

Delmål	Arbeidsmåter
<p>Analyse</p> <ul style="list-style-type: none">▪ kunne lytte ut lyder: først, inni og sist i ord▪ kunne artikulering av språklydene i alfabetet▪ forstå sammenhengende mellom språklyder og bokstaver▪ kjenne leseretningen på norsk▪ vite hva en setning, et ord og en stavelse er <p>Morfemer</p> <ul style="list-style-type: none">▪ grunnstammen i ord▪ sammensatte ord	<ul style="list-style-type: none">☞ Hurtig bokstavinnlæring (2 bokstaver/ uke) se faglig argumentasjon i www.sprakloyper.no☞ Bruke språkleker jevnlig (Jørgen Frost)☞ Trene rim og regler☞ Utforske språket. Gruppeorganisering/ stasjonsarbeid der det leses, skrives, snakkes og lekes med ord☞ La elevene møte store og små bokstaver og skrift i klasserommet; navnelapper, plakater, skilt,

<p>Bokstavkunnskap</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ form, symbol, lyd (store og små bokstaver) ▪ lære å skrive /lese de store og de små ▪ trekke sammen lyder til ord ▪ forskjell på vokal og konsonant <p>Lære enkle rim og regler</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kunne finne ord som rimer og kunne rime på egen hånd ▪ kunne klappe rytme i rim og regler ▪ lære noen ikke lydrette høyfrekvente ord 	<p>beskjedtavle osv.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Mye skriving med lekeskriving og etter hvert bokstaver+ friskriving for noen ☞ Daglig høytlesing og samtaler om innholdet ☞ Høytlesing som overvåkes av en voksen <ul style="list-style-type: none"> • frivillig høytlesing i klassen/gruppen • korlesing ut fra nivå • repetert lesing ☞ Utnytte naturlige situasjoner til språk- og erfaringsbasert begrepsstimulering daglig (Begrepskart) ☞ Bruke pekefinger ved lesing ☞ Ulike medier/ flere format (bok, Ipad, el.tavle)
--	--

Supplere/ avklare nærmere:

- Mer utdypende om strategi for Ipad/ nettbrett 1:1 fra 2017 (Hamar kommune)
- Aktuelle nettsted: Salaby, Leseorpset ++++
- Engangsbøker erstattes med? (eks Ordriket)
- Fortsatt lærebøker/ læreverk?

Hovedmål 2: Lære strategier og teknikker for å utvikle leseforståelse

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere hensikt og mål for lesingen <ul style="list-style-type: none"> - lære å lese • Lære om tekststrukturelle virkemidler <ul style="list-style-type: none"> - illustrasjoner og bilder • Lære om språklige virkemidler <ul style="list-style-type: none"> - enkle bildeuttrykk, snakkebobler - sjanger: kjenne til eventyr, rim, regler, fakta, gåter og vitser • Forberede tekstforståelse <ul style="list-style-type: none"> - Utvide ordforråd og begrepsforståelse - ikke-kontinuerlige tekster: lese og tolke enkle diagram - muntlig tekstsøking • Oppsummere tekst <ul style="list-style-type: none"> - muntlig gjenfortelling (for eksempel "fortellerstol") <ul style="list-style-type: none"> - tankekart • Kunne bruke et situasjonsuavhengig språk 	<p>Veiledet lesing</p> <p>se faglig argumentasjon i www.sprakloyper.no</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Aktivere forkunnskaper ☞ Trene muntlig framstilling av kjente temaer i et situasjonsuavhengig språk. ☞ Utnytte naturlige situasjoner til språk- og erfaringsbasert begrepsstimulering daglig (Begrepskart). ☞ Bruke pekefinger ved lesing. ☞ Kategorisere ord og begreper ☞ Helhetlig lesing

Hovedmål 3: Utforske skriftspråket

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">• Skrive seg til lesing.	<ul style="list-style-type: none">☞ Lekeskriving/ friskriving☞ Bokstavprogram☞ Skrive tekster felles.☞ Skrive egne ord og tekster☞ Sekretærskrivning (Låne skrivehånd)☞ Skrive på PC/ Ipad

Hovedmål 4: Utvikle læringsstrategier

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">• Lære tankekart• Lære begrepskart• Aktivere forkunnskaper• Gjenfortelling	<ul style="list-style-type: none">☞ Modellere tankekart og begrepskart☞ Læresamtale

Hovedmål 5: Tett på/ tidlig innsats

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">• Registrere tidlig elever som strever med begynnende leseopplæring/ bokstavinnlæring• Tidlig innsats for å styrke første leseopplæringen	<ul style="list-style-type: none">☞ Kartlegging etter første halvår/ vinter på 1. trinn☞ Tiltak «lesefres»/ lesekurs/ grupper vårsemester 1. trinn

Mål og tiltak for 2. trinn

Hovedaktivitetsområde: Tale- og skriftspråk utvides med å skrive og lese enkle tekster.

I begynnelsen av 2.skoleår vil noen av elevene kunne lese, noen kunne skrive slik at andre forstår innholdet og noen få vil fremdeles være fonologisk usikre. Dette må bety mer individuelle tilpasninger med målrettet arbeidet i barnets nærmeste utviklingszone. Denne tilpasningen er avgjørende for at den enkelte skal oppleve mestring, utvikle selvtillit og få motivasjon. Samspill og kommunikasjon må gjennomsyre skoledagen slik at alle naturlige situasjoner brukes til samtaler, begrepsforklaringer, skriving og lesing på elevenes nivå. På andre trinn må lesing og skriving i større grad enn tidligere bli en naturlig del av alle timer uansett fag.

Hovedmål:

- **Utvikle språklig bevissthet og lesetekniske ferdigheter**
- **Videreutvikle strategier og teknikker for å øke leseforståelse**
- **Utvikle skriftspråket**
- **Utvikle læringsstrategier**
- **Tett på/ tidlig innsats**

Hovedmål 1: Utvikle språklig bevissthet og lesetekniske ferdigheter

Delmål	Arbeidsmåter
<p>Språklig bevissthet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Bokstavkunnskap: Kunne koble bokstav til lyd og omvendt. Kunne bokstavkombinasjon-lyd (eks. ng-). Vite hva en vokal er og hva en konsonant er. Kunne diftongene, kunne stavelser og stavelsesdeling, kunne morfemer• Ordbilder: Lære noen ikke lydrette høyfrekvente ord (eks. jeg, det, og, de..)• Tekstforståelse: Vite hva tekst, setning og ord er.• Kunne lese enkle ord og setninger ved å stove seg gjennom dem. <p>Leseerfaring:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kunne lese tilpassede tekster	<ul style="list-style-type: none">☞ Nødvendig repetisjon fra 1. trinn.☞ Kartlegge den enkeltes mestringsnivå og utfordringer (se HK kartleggingshjul)☞ Jobbe med språklig bevissthet: Læreren bruker systematisk ulike strategier for avkoding og staving, eks lydstaving, stavelsesdeling, ordfamilier, silhuetter osv.☞ Ha tilgjengelig et utvalg av (lese)bøker med ulik vanskegrad. Knyttneveregelen.☞ Sette av fast tid til høytlesing, helst daglig.☞ Daglig leselekse (lese høyt for foresatte). Nivåtilpasset + noen fellestekster☞ begrepsutvikling (Begrepskart)☞ Jobbe med innholdsforståelse, førforståelse og hypoteser (VØL-skjema på tavle)

Hovedmål 2: Videreutvikle strategier og teknikker for å øke leseforståelse

Delmål	Arbeidsmåter
<p>Forberede tekstforståelse</p> <ul style="list-style-type: none">• ta i bruk elevenes forkunnskaper• arbeide med begreper/ord i teksten• lære om tekststrukturelle virkemidler, eks. illustrasjoner, bilder og overskrift• lære språklige virkemidler<ul style="list-style-type: none">- enkle, bildeuttrykk og snakkebobler- sjanger: kjenne til eventyr, rim, regler, gåter, vitser, fakta, lister og plakater <p>Bearbeiding av tekst:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Kunne gjenfortelle en tekst (muntlig, tegning m.m)▪ Kunne stille enkle spørsmål til en tekst.▪ Finne svar på spørsmål i tekst (finne, tolke, reflektere)▪ Lage spørsmål til en tekst og svare på spørsmål. Tekst- og tanke spørsmål▪ Kunne forstå/tolke det som leses▪ Kunne bruke et situasjonsuavhengig språk	<p>Veiledet lesing</p> <p>se faglig argumentasjon i www.sprakloyper.no</p> <ul style="list-style-type: none">☞ Nødvendig repetisjon fra 1. trinn.☞ Bruke lesetester for å finne den enkeltes mestringsnivå og problemer☞ Hyppige læringssamtaler: felles undervisning, modellering, dialog: lærer/elev☞ Jobbe med innholdsforståelse, førforståelse og hypoteser (VØL-skjema på tavle)☞ Bruke mye samtale om språk og innhold☞ Gruppeorganisering/ stasjonsarbeid☞ Ha tilgjengelig et utvalg av (lese)bøker med ulik vanskegrad. Knyttneveregelen.☞ Drive erfaringsbasert begrepsutvikling (Begrepskart).☞ Bruke egenproduserte tekster, felles og individuelt, som logg, referat osv.

Hovedmål 3: Utvikle skriftspråket

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">• Kunne skrive enkle lydrette ord.• Kunne skrive korte setninger• Utvikle skriveglede: Kunne skrive små fortellinger• Kunne variere oppbyggingen av en setning på minst to måter.	<ul style="list-style-type: none">☞ Forfatterbøker☞ Bruke skriving knyttet til funksjon, f.eks lister, beskjeder osv.☞ Skrive seg til lesing (Trageton)☞ Ulike øveoppgaver

- Kunne lage spørsmål til setninger

Hovedmål 4: Utvikle læringsstrategier

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle tidligere innførte læringsstrategier; Aktivere forkunnskaper, begrepskart, tankekart og gjenfortelling/ sammendrag. • Innføre VØL-skjema 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Aktiv modellering og bruk av læringsstrategier i alle fag ☞ Bilde/ overskrift (FOBO/ forberedende BISON)

Hovedmål 5: Tett på/ tidlig innsats

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Registrere tidlig elever som strever med begynnende leseopplæring/ bokstavinnlæring • Tidlig innsats for å styrke første leseopplæringen 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Kartlegging vinter/ vår på 1. trinn ☞ Tiltak lesekurs/ grupper høstsemester 2. trinn 3 x 45 min/ uke i 9 uker Helhetlig lesing Leselærer(e) på trinnet

Mål og tiltak for 3. og 4. trinn

Hovedaktivitetsområde: Lese og skrive for å lære og oppleve

Elevene skal nå være ferdig med den grunnleggende begynneropplæringen og vil være klare for å nytte disse kunnskapene i eget tempo. Det er svært viktig at de elevene som henger etter med hensyn til grunnopplæringen, fanges opp og får ekstra støtte og hjelp. Kravene til leseferdighet vil øke, og dette er kanskje den siste muligheten til å fange opp problemer mens god motivasjon fortsatt er til stede. Kravet til leseforståelse vil øke, og arbeid med strategier for økt leseforståelse må intensiveres. Nivåforskjellene på trinnet blir tydeligere, og det blir nødvendig med sterkt fokus på tilpasset opplæring. Første «nøyelesingsåret» er 3. trinn. 4. skoleår byr på mer avansert tekst så strategien lesenøye må få mye tid.

Hovedområder:

- **Utvikle flytende og automatisert lesing**
- **Økt leseerfaring: Gradvis kunne lese for å tilegne seg opplevelser, kunnskap og informasjon.**
- **Videreutvikle skrift og skriftspråk**
- **Å utvikle bruk av ulike læringsstrategier**
- **Tett på/ den andre leseopplæringen**

Hovedområde 1: Utvikle flytende og automatisert lesing

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">▪ Kunne bruke gode strategier for lesing av vanskelige ord.▪ Automatisere høyfrekvente ord.▪ Kunne lese tilpassede tekster flytende.▪ Kunne øke lesehastigheten uten at det går ut over sikkerhet og forståelse.▪ Kunne lese på ulike måter: høyt-, kor-, par-, ekko- og stillelesing.▪ Lese med innlevelse (intonasjon, ulike sjangere)	<ul style="list-style-type: none">☞ Nødvendig repetisjon fra 1. og 2. trinn.☞ Bruke lesetester for å finne den enkeltes mestringsnivå og problemer.☞ Jobbe med språklig bevissthet: stavelser, bokstav-lyd/ bokstavkomb-lyd (vokaler, konsonanter, diftonger, konsonantforbindelser), morfemer (grunnstammen i ord, sammensatte ord, endelser)☞ Utvikle begrepsforståelse (ord og setningskunnskap, begrepskart med mer)☞ Knyttneveregelen: lesestoff tilpasset barnets lesenivå. (90-95% mestring)☞ Daglig leselekse/høytlesning hjemme.☞ Bruke ulike lese måter som høytlesing, felleslesing og stillelesing.

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Ulike leseprosjekter (lesekvart, leselest, bokuker m.m) ☞ Lesekurs for elever som strever.
--	---

Hovedområde 2: Kunne lese for å tilegne seg opplevelser, kunnskap og informasjon

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lese for å lære ▪ Kunne gjenfortelle en tekst. ▪ Kunne stille enkle spørsmål til en tekst. ▪ Finne svar på spørsmål i tekst (finne, tolke, reflektere) som tekstspørsmål og tankespørsmål ▪ Kunne lese ulike tekster på ulike måter og med ulike hensikter (oppleve, lære eller gjøre noe). ▪ Kjenne til teststrukturelle virkemidler: innholdsfortegnelse, overskrift og bilder ▪ Kjenne til noen språklige virkemidler: <ul style="list-style-type: none"> - gjentakelse, enkle språklige bilder i skjønn- og faglitteratur - sjanger: eventyr, rim, dikt, gåter, vitser, fakta, lister, brev, avis, enkle intervju og fortelling - ikke-kontinuerlige tekster: kunne lese og tolke enkle tabeller, diagrammer, statistikker og bruksanvisninger 	<p>Veiledet lesing se faglig argumentasjon i www.sprakloyper.no</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Læringsamtalen; fellesundervisning, modellering, dialog (lærer/elev, elev/elev) ☞ Arbeid med førforståelse, hypoteser og oppsummering (VØL-skjema/ Tidlig BISON) Se samleoversikt læringsstrategier (eget vedlegg) ☞ Daglig høytlesing i klassen av gjennomgått kjent tekst ☞ Korlesing - parlesing - repetert lesing ☞ Lesekampanjer/leseuker /lesekvart/"bokorm" og andre lesefremmende tiltak på skolen. ☞ Lese fagtekster med veiledning. ☞ Systematisk bruk av skolebibliotek og oppmuntring til bruk av folkebibliotek. ☞ Forfatterbesøk. ☞ Tiltak for de elever som skårer nær eller under kritisk grense, eksempelvis lesekurs og leseverksted.

Hovedområde 3: Videreutvikle skrift og skriftspråk

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">▪ Kunne variere språket. Utvikle bedre ordforråd og setningskonstruksjon▪ Kunne skrive en tekst med struktur (med begynnelse, handling og avslutning)▪ Oppsummere lest tekst▪ Kunne rettskrivingsregler og bruke dem i egne tekster▪ Kunne skrive sammenhengende stavskrift	<ul style="list-style-type: none">☞ Skrive egne bøker, fellesbøker, tekster.☞ Lage enkle bokanmeldelser/leselogg☞ lage faktahefter☞ Systematisk arbeid med ord og ordforståelse.☞ Bruk av PC/ Ipad som skriveredskap

Hovedområde 4: Utvikle bruk av læringsstrategier

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">▪ Videreutvikle tidligere innførte læringsstrategier; Aktivere forkunnskaper, begrepskart, tankekart, gjenfortelling/ Sammen drag og VØL-skjema▪ Kunne finne nøkkelord/ ekspertord i en tekst.	<ul style="list-style-type: none">☞ Aktiv modellering og bruk av læringsstrategier i alle fag

Hovedmål 5: Tett på/ tidlig innsats

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">• Registrere tidlig elever som strever med leseopplæring/• Tidlig innsats for å sikre alle elever leseflyt, leseforståelse og leseglede	<ul style="list-style-type: none">☞ Kartlegging i hht HK kartleggingshjul evt. supplerende kartlegging i samråd med HIPPT☞ Tiltak lesekurs/ grupper høstsemester 3. trinn og høstsemester 4. trinn 3 x 45 min/ uke i 9 uker Helhetlig lesing Leselærer(e) på trinnet

Mål og tiltak for 5.-7. trinn

Hovedaktivitetsområde:

Å lese for ulike formål i alle fag.

"Den andre leseopplæringa" handler om å videreutvikle lesekompetansen, og å lese for ulike formål. Lesing er en viktig forutsetning for læring, og mellomtrinnet fokuserer mer på lesing av fagtekst og læringsstrategier i tillegg til skjønnlitteratur.

Hovedmål for 5.-7.trinn:

- *Mestre flytende og automatisert lesing*
- *Kunne lese for å tilegne seg opplevelser, kunnskaper og informasjon*
- *Bruke varierte lesestrategier i forhold til ulike tekster og ulike formål*
- *Bruke varierte læringsstrategier som støtte før, under og etter lesing*
- *Tett på/ ekstra oppfølging*

Hovedområde 1: Mestre flytende og automatisert lesing

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none">• Mestre høytlesing• Bli bevisst sin egen lesing• Kunne velge passende lesestoff / bok ut fra egne leseferdigheter	<ul style="list-style-type: none">☞ Lesestimulerende tiltak; lesetimer, årlige leseprosjekter, bokprat, besøk på biblioteket.☞ Mengdelesing. Ha tilgjengelig et variert utvalg av bøker, også lydbøker (skjønnlitteratur)☞ Bruke tekster tilpasset elevens nivå (knyttneveprøven)☞ Fortsatt arbeid med språklige detaljer; morfemer, stavelser, sammensatte ord og bøyinger☞ Høytlesing. Korlesing/medlesing.☞ Bruk av kartlegging/tester for å finne den enkeltes mestringsnivå og evt problemer.☞ Tilby egne lesekurs for de som trenger det.☞ Leselekser (101 måter å gjøre leseleksa på)

Hovedområde 2: Kunne lese for å tilegne seg opplevelser, kunnskaper og informasjon

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Finne fakta fra ulike kilder • Videreutvikle forståelsen for ord og begreper • Tolke og forstå tekster med matematisk innhold • Tolke former, tegn og symboler i alle fag • Tolke og forstå innhold i visuell kommunikasjon • Kunne aktivere egne kunnskaper og erfaringer i forhold til emnet • Kunne forstå både det eksplisitte innholdet, og det som ligger bak og mellom linjene og kunne overføre det til andre sammenhenger • Uttrykke forståelse og leseopplevelse 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Læringsamtalen; fellesundervisning, modellering, dialog (lærer/elev, elev/elev) ☞ Lære å bruke bibliotek og internett/ digitale tekster ☞ Fokuserer på ord og begreper; synonymer/ antonymer, kategorisering, bruk av begrepskart/ fagspesifikke ord ☞ Lese og lage tabeller og diagrammer + tolke og forstå/ overføre til andre sammenhenger ☞ Aktivere elevenes forkunnskaper (VØL, tankekart, samtale) Jfr læringsstrategier ☞ Skrive leselogg, bokomtale, presentere bøker for hverandre.+ egenproduserte tekster ☞ (Bruke FoSS) Forholdet Spørsmål-Svar): Tekstspørsmål og tankespørsmål + (jfr NP) ☞ Legge til rette for å dele gode leseopplevelser

Hovedområde 3: Bruke varierte lesestrategier i forhold til ulike tekster og ulike formål

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Ta i bruk hensiktsmessige lesestrategier for ulike typer tekster • Kunne å skumlese/oversikts-lese, nærlese/detalj-lese, lete-lese • Bli klar over hvordan man kan lese på ulike måter for ulike formål • Gjenkjenne ulike sjangere. Bli bevisst strukturelle virkemidler i en tekst • Forstå hvordan en tekst er bygd opp 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Øve seg på å bruke ulike leseteknikker, og vurdere hvilke lesemåter som passer til hvilke tekster ☞ Lese ulike sjangere som bruksanvisning, oppskrifter, tabeller, sammensatte tekster, fagtekster som f.eks. intervju, reportasjer, biografi, fortelling med mer ☞ Studere tekster og se hvordan de er oppbygd. Lære om tekststrukturelle virkemidler; innholdsfortegnelse, bildetekster, tekstbokser, fotnoter og tabeller

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Øve opp evnen til kritisk lesing. ☞ Øve på å bruke oppslagsverk, leksikon, ordbøker og internett
--	---

Hovedområde 4: Bruke varierte læringsstrategier som støtte før, under og etter lesing

Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne til og kunne bruke ulike læringsstrategier i arbeidet med en tekst • Vite hvilke strategier som er mest hensiktsmessig å bruke før, under og etter lesing. • Finne ut hvilke læringsstrategier som passer best for din måte å lære på 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Aktiv modellering og bruk av læringsstrategier i alle fag ☞ Gjøre egne erfaringer med ulike strategier; tankekart, nøkkelord, sammendrag, læresamtale, venndiagram/samskjema, kolonnenotat (f eks VØL), BISON-overblikk, FoSS (forholdet spørsmål-svar) (Se vedlegg 5) ☞ hjelpe hver enkelt elev til å finne hvilke strategier det er lurt å bruke før, under og etter lesing ☞ Synliggjøring av sentrale ord og begreper i læringsplanen

Hovedmål 5: Tett på/ den andre leseopplæringen

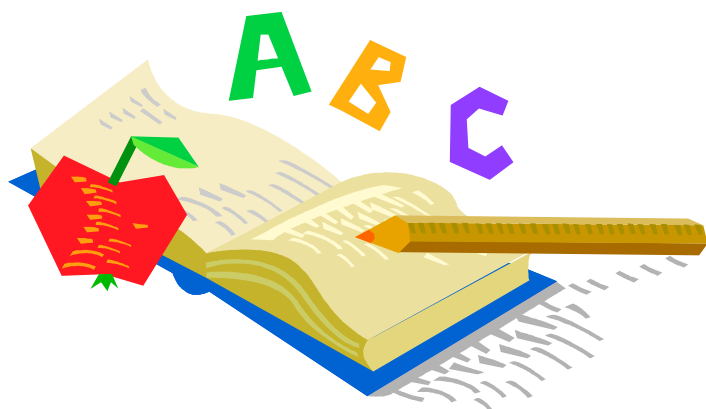
Delmål	Arbeidsmåter
<ul style="list-style-type: none"> • Registrere elever som ligger i kritisk område (ikke funksjonelle lesere) gjennom NP og andre kartlegginger i HK/ samråd med HIPPT ved behov • Tidlig innsats for å styrke den andre leseopplæringen 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Kartlegging NP lesing høst 5. trinn mfl ☞ Tiltak lesekurs/ grupper vårsemester 5.-7. trinn 3 x 45 min/ uke i 9 uker Helhetlig lesing Maks 4-5 elever pr. gruppe Leselærer(e) på trinnet

VEDLEGG

- 1) Informasjon om lesekurs
- 2) Hamarskolens kartleggingsplan
- 3) Læringsstrategier - forpliktende plan til oppslag
- 4) Faglitteratur

Vedlegg 1: Informasjon om lesekurs **OPPDATERT VERSJON + ulike språk/ oversetting**

Til

Hamar den

Informasjon til foresatte om lesekurs!

På bakgrunn av en helhetsvurdering og kartlegging, velger vi å gi lesekurs til enkeltelever. Lesekurset er ment som ekstra trening for de som trenger å bli tryggere på lesing.

Kurset er lagt opp som intensiv opplæring i en tidsavgrenset periode. Vi vil jobbe i læringsøkter på **90 minutter tre ganger i uka**. Her vil ditt/deres barn være på gruppe sammen med andre barn fra samme trinn. Vi starter (dato) _____, og kurset varer i seks - åtte uker.

Lesekursene vil i stor grad legges parallelt med norskfaget, men andre fag kan også bli berørt i kursperioden. Vi vil også kunne legge inn fagtekster fra andre fag, for eksempel naturfag, RLE o.a.

Lesekurslærer er _____.

Hver læringsøkt starter med en kort tekst. Vi leser sammen og snakker om innholdet. I neste fase arbeider vi mer detaljert med oppgaver; språklyder, vokaler, stavelser og setningsstrukturer. Målet er å bli mer sikker i lesing og få bedre strategier for å lese, Til slutt leser elevene teksten selv.

På kurset får elevene egne lesekurshefte som de tar med seg hjem. Lekse blir å lese teksten hjemme for foreldrene et par ganger. Det er viktig at dere som foreldre hører på lesinga hjemme og oppmuntrer barna.

Vennlig hilsen

Kontaktlærer _____ Dato _____

Bekreftelse på lesekurs/ underskrift fra foresatte

.....**Dato**.....

Returneres skolen

Vedlegg 2: Hamarskolens kartleggingsplan

Hamar kommune

2016/2017 (rev. høst 2016)

Planen er utarbeidet i nært samarbeid mellom Opplæring og oppvekst, HIPPT og skolene v/spes.ped.kontaktene. Faglig rådgiver 2009: Bredtvet kompetansesenter v/ V. Refsahl. Viktig at lærere som skal gjennomføre testene, har gjort seg godt kjent med disse!

- Nivå 1: screening som i utgangspunktet skal brukes på alle elevene. NB! Pedagogisk skjønn må brukes, bl.a. når det gjelder kartlegging av elever som bør skjermes.
- Nivå 2: Skolen. Tester som ikke inngår som obligatorisk på ett trinn, brukes dynamisk på nivå 2. Se egen oversikt over øvrige tester på nivå 2.
- Nivå 3: Hippt

FARGEKODER: HØST VÅR GJENNOM HELE ÅRET

Kartlegging og nasjonale prøver i Hamarskolen – Nivå 1 : screening										
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
KTI (Kroghs tegne- og iakttagelsestest)	■									
Udir: kartlegging av leseferdighet	■	■	■							
IL-basis gruppeprøve, m/ fri skriving		■ Arb.hefte	■							
OL64 +120 (nivå 2)										
MiniSL 1 +2 (nivå 2)										
Ordkjedetesten (Logometrica) (nivå 2 og ifm lesekurs)				■			■			
S-40 (setningsleseprøve) (nivå 2 og ifm lesekurs)				■			■			
STAS orddiktat (NB! norm. okt/nov)			■	■		■	■			
STAS gruppeleseprøve (NB! norm. okt/nov)			■	■		■	■			
Carlsten (lese- og skrivetester) Rev. Utgave 2016 NB! dynamisk ved retesting under kritisk grense.					■	■		■		
Nasjonale prøver (les., reg., les. eng.)					■			■		■ Les. Regn.
Udir: kartlegging engelsk			■							
Udir: tallforståelse og regneferdighet	■	■	■							
Alle teller: kartlegging av tallopfatning. Dynamisk ved behov.	■ Dynamisk	■	■	■	■	■	■	■	■ Ped. vurdering	■ NY GIV
Diktater — inngår som del av undervisningen hele året										

Vi minner om: * Engelsk (1.-4.trinn): kartleggingsverktøy som kan benyttes i klasse eller dynamisk (nivå 2). Se fagrom IL (spes.ped. og engelsk)

* Engelsk (7. og 9.trinn): Fremmedspåksenteret. Se fagrom IL.

* Statped: Tegne-regne-prøven – 4./5. trinn og oppover

* Digital ferdigheter (Udir) - 4. og 8. trin

* Fra Udir: Læringsstøttende prøve lesing - 6. trinn/ Skriveprøve 5. og 8. trinn /Staveprøve 3.-10.trinn

Vedlegg 3: Læringsstrategier

OPPDATERT VERSJON

Forpliktende plan for bruk av læringsstrategier

	Læringsstrategier	1. trinn	2. trinn	3. trinn	4. trinn	5. trinn	6. trinn	7. trinn
1.	Aktivere forkunnskap							
2.	Begrepskart							
3.	Tankekart							
4.	Gjenfortelling / sammendrag							
5.	VØL							
6.	Nøkkelord							
7.	Kolonnenotat							
8.	BISON-overblikk							
9.	Lage spørsmål til tekst (FoSS)							
10.	Venndiagram/samskjema							
11.	Læresamtale							

Det er lurt å henge opp planen på lærers arbeidsplass !

Vedlegg 8: Faglitteratur

OPPDATERT VERSJON

"Lesing er" fra Lesesenteret (kassett)

Zeppelin: Lærerveiledning

Tuba Luba: Lærerveiledning

Veileder til Lesesenterets kartlegging.

Jørgen Frost: "Språkleker"

Heidi Tingleff: "Språkverksted"

Elsbak og Valle: "Språksprell"

Anna Mikkelsen: "Bokstavhuset"

Odd Haugstad: "Forberedende trening og begynneropplæring"

Ihlen og Malinovski: "Snakkepakken"

Magne Nyborg: "BU-modellen"

Nyborg: "Morsmålsopplæring i førskole- og småskoleårene"

Jan Erik Klinkenberg: "Å bedre barns leseflyt - 27 varianter av repetert lesing"

Arne Trageton: "Skriv på PC - lær og lese"

Damms leseunivers: "Veiledet lesing"

Gerd Fredheim: "At læse for at lære", "Elever. Lærere. Læringsstrategier",
"Barn. Foreldre. Læringsstrategier"

Carol Santa: "Lære å lære"

Kari Hole: "Læringsstrategier i tilpasset opplæring"

Mia Granberg: "Lesing - en ferdighet i utvikling"

Agnes-Margrethe Bjorvand/Elise Seip Tønnesen: "Den andre leseopplæringa"

"Å lese for livet" Barn lærer å lese. Cappelen Akademisk Forlag

Kari Hole: "Bruk av læringsstrategier for elever med ulike lærevansker"

Se flere boktips: <http://www.nynorsksenteret.no/index.php?ID=13462>